

Clúster de projectes a l'entorn de les espècies silvestres útils i les varietats agrícoles i tradicionals per afavorir-ne la viabilitat econòmica i la sostenibilitat

01 Resum

El Clúster de projectes a l'entorn de les espècies silvestres útils i les varietats agrícoles tradicionals per afavorir-ne la viabilitat econòmica i la sostenibilitat, integrat per 45 actors, neix amb la voluntat de fomentar l'accés al mercat de consumidors, el posicionament de mercat, el foment de la viabilitat econòmica, i la garantia de qualitat i sostenibilitat dels productes de tots aquells projectes que (des d'òptiques diverses) treballen amb espècies silvestres i varietats tradicionals en desús (NUS - Neglected and Underutilized Species); i també de tots aquells que utilitzin llavors o material vegetal no patentat i lliure de royalties i que conceben la sostenibilitat, la qualitat, el preu just, la transparència i la proximitat com a valors intrínsecs del projecte.

D'acord amb les nombroses evidències científiques disponibles, es tracta d'un àmbit de treball crucial per la dinamització territorial, per garantir el relleu generacional en l'agricultura i frenar el despoblament rural, per al manteniment del mosaic paisatgístic i els serveis ecosistèmics, i per avançar vers la sobirania alimentària. Alhora, ha de permetre generar unes cadenes de valor, i uns mecanismes de comercialització que dignifiquin i visibilitzin la tasca dels agricultors. Actualment els diferents actors (agricultors, transformadors, restauradors...) que treballen de forma regular amb NUS i assumeixen els valors descrits en el paràgraf anterior s'aproximen a 150 a nivell català, essent molts més els que empen llavors i material vegetal no patentat i lliure de royalties.

Per tal d'assolir els objectius definits en el projecte es preveu el desenvolupament d'un distintiu de qualitat, amb la corresponent reglamentació associada, que identifiqui els productes agroalimentaris obtinguts de forma sostenible, que afavoreixin la sobirania alimentària, i pels quals tots els actors implicats en el procés productiu / transformació n'hagin obtingut un preu just. A continuació es desglossen els aspectes més rellevants de la regulació del distintiu, que incorporarà elements dels Sistemes Participatius de Garantia (SPG), del CCPAE, i d'altres de totalment innovadors:

- Producció ecològica: s'assumiran els requisits establerts pel CCPAE, si bé, no es sol·licitarà
- que es disposi del certificat ecològic, ja que la pròpia reglamentació ja incorporarà tots els requisits corresponents a la producció ecològica.
- Etiquetatge: a banda de complir la normativa vigent actualment, tots els productes hauran d'incorporar el nom científic de les espècies i varietats emprades.
- Traçabilitat: el consumidor ha de poder consultar de forma senzilla i immediata la
- traçabilitat completa dels productes adquirits, o dels ingredients que els conformen en el cas de transformats.
- ESS: es tindran en compte criteris de l'economia social i solidària (ESS) a l'hora d'atorgar el
- distintiu, assumint així els productors i transformadors el compromís d'avançar de forma progressiva vers un major compliment d'aquests criteris.
- Intermediaris: es fomentaran les cadenes comercials curtes, minimitzant sempre que sigui possible el nombre d'intermediaris.
- Preu just: el distintiu reflectirà que per aquell producte el productor, i també el transformador en el cas de productes manufacturats, n'han rebut un preu just, preu que ha estat, per tant, respectat per la resta d'actors de la cadena de valor. S'establiran mecanismes per tal de definir en cada cas quin és el preu en origen que es pot considerar just, adaptant-ho sempre a la realitat de cada projecte.
- Sobirania alimentària: es podrà emprar el distintiu en aquells productes corresponents a varietats agrícoles tradicionals a nivell català, espècies silvestres útils, o a qualsevol espècie i varietat que no estigui patentada i sobre la qual no existeixin royalties. En queden totalment excloses les llavors modificades genèticament. Aquest criteri és clau per fomentar la sobirania alimentària i la resiliència al canvi climàtic.

- Proximitat: el distintiu s'implementarà en aquells productes la venda dels quals es pugui considerar de proximitat, entenent el concepte proximitat com la comercialització a qualsevol punt del territori català o a 200 km com a màxim des de l'indret de producció. En el cas dels diferents ingredients que formen part dels productes manufacturats també es seguirà el mateix criteri de proximitat.
- Característiques dels ingredients: els productes derivats hauran d'estar elaborats a partir de matèries primeres que compleixin els criteris de "sobirania alimentària" i "proximitat", sempre que hi hagi disponibilitat d'aquestes matèries primeres en el mercat. En els casos en que una matèria primera sigui indispensable i no estigui disponible en el mercat complint els punts esmentats es permetrà una excepció en la normativa, de la qual s'informarà degudament al consumidor. Quedaran terminalment exclosos de les excepcions els transgènics.
- Finançament: s'establiran tres vies per al finançament del distintiu i la seva regulació i control. Les vies 1 i 2 són excloents entre elles, i cada projecte podrà escollir la que més li convingui en cada cas. La via 3 és complementària a la 1 i la 2.
 1. Una quota fixa proporcional a la facturació.
 2. Un increment d'entre el 2 i el 6% en el PVP.
 3. Mitjançant comerços col·laboradors on s'oferirà al consumidor l'opció d'arrodoniment del preu de venda.

Per al correcte funcionament i control del distintiu s'establiran les següents comissions de treball, que seran les encarregades del funcionament del distintiu i la seva regulació:

- Comissió de qualitat: encarregada d'elaborar la reglamentació i avaluar la informació aportada pels productors i la derivada de les visites.
- Comissió d'admissió: encarregada del procés d'acompanyament i assessorament als nous projectes que s'incorporin.
- Comissió de visites i assessorament: encarregada de realitzar les vistes d'avaluació i assessorament als productors i transformadors.
- Comissió de comunicació: encarregada de les tasques comunicatives.
- Comissió d'administració: encarregada dels aspectes econòmics i burocràtics.

02 Objectius

- L'objectiu general del Grup Operatiu és fomentar la producció, distribució i consum de productes agroalimentaris obtinguts de forma sostenible, que afavoreixin la sobirania alimentària, pels quals tots els actors implicats en el procés productiu /de transformació n'hagin obtingut un preu just, i que hagin estat elaborats amb espècies silvestres, varietats tradicionals, o llavors no patentades (i sense royalties) i no modificades genèticament.
- D'aquest objectiu general en deriven els següents objectius específics:
- Afavorir el cultiu i manufactura d'espècies silvestres, varietats agrícoles tradicionals, o qualsevol altre material vegetal lliure de patents i royalties, mitjançant processos sostenibles a tots els nivells.

- Estimular el consum de productes locals i de proximitat, obtinguts de forma sostenible, i amb preus justos per als productors / transformadors, i no elitistes per als consumidors.
- Facilitar l'accés dels consumidors a aquests productes, com a eina indispensable per incrementar-ne el consum.
- Fomentar la viabilitat econòmica i creixement sostenible dels diferents projectes que formen part del sector, el seu arrelament territorial, i la seva política de sostenibilitat.
- Dotar als consumidors d'eines que facilitin l'establiment de criteris de decisió de compra basats en la sostenibilitat, les externalitats derivades del consum, i la qualitat.
- Desenvolupar un model agroalimentari que contribueixi a fer front als principals reptes en els àmbits ambiental, climàtic, territorial, demogràfic, alimentari, sanitari, i també econòmic.

03 Conclusions

El present projecte, si compta amb el finançament necessari que permeti completar-ne la fase de desenvolupament, està cridat a marcar un abans i un després en el sector agroalimentari català. Mitjançant l'eina del distintiu de qualitat previst, i la incorporació entre els criteris el concepte del preu just, permetrà demostrar que el camp català pot donar lloc a una diversitat de productes i serveis inimaginables, els quals poden ser valorats pels consumidors, i a partir dels quals es pot generar activitat econòmica dinàmica vinculada al territori.

Amb aquest projecte serà possible fer visible als ulls del sector primari i l'agroindústria, però també als ulls dels consumidors, l'existència d'un gran ventall de possibilitats a partir de les quals contribuir de forma crucial a mantenir un territori viu, que valori i preservi els seus paisatges culturals, i que garanteixi els serveis ecosistèmics propis de les zones rurals.

S'estimularà la transició vers un sistema productiu més sostenible i resilient al canvi global, gràcies a la palanca de transmissió que suposarà el distintiu de qualitat basat en el preu just, contribuint així a resoldre les recurrents crisis de preus que afecten al sector primari.

El desenvolupament del projecte incidirà de forma clara tant en els agricultors i la indústria transformadora, com en els consumidors, i també en el conjunt de la població (independentment que sigui o no consumidora de productes regits distintiu de qualitat) gràcies a l'increment de la qualitat dels serveis ecosistèmics proveïts pel territori i d'altres beneficis de caràcter difús i vinculats a altres sectors econòmics (turisme, lleure, esport, gastronomia...).

04 Líder del Grup Operatiu

ENTITAT: MARIA RIERA MALET

E-MAIL DE CONTACTE: marctalaveraroma@ub.edu

05 Àmbit/s temàtic/s d'aplicació

- Sistema de producció agrària
- Pràctica agrària
- Equipament i maquinària agrària
- Ramaderia i benestar animal
- Producció vegetal i horticultura
- Paisatge / Gestió del territori
- Control de plagues i malalties
- Fertilització i gestió dels nutrients
- Gestió del sòl
- Recursos genètics
- Silvicultura
- Gestió de l'aigua
- Clima i canvi climàtic
- Gestió energètica
- Gestió de residus i subproductes
- Gestió de la biodiversitat i del medi natural
- Qualitat alimentària / processament i nutrició
- Cadena de subministrament, màrqueting i consum
- Competitivitat i diversificació agrària i forestal
- General

06 Àmbit/s territorial/s d'aplicació

PROVINCIA/ES	COMARCA/QUES
Tot el territori català en conjunt, abastant per tant les quatre províncies	Les 42 comarques de Catalunya

07 Difusió del projecte (publicacions, jornades, multimèdia...)

La memòria del projecte serà publicada al web www.eixarcolant.cat i es preveu la realització, entre la tardor 2019 i la primavera 2020, de diverses actuacions divulgatives per exposar el projecte al sector i al conjunt de la ciutadania. També està previst iniciar, la primavera del 2020, una campanya de comunicació a través de les xarxes socials i comptant amb la participació de tots els membres del grup operatiu.

A mesura que, d'acord amb el cronograma previst, es vagin generant nous continguts i materials comunicatius aquests es difondran a través de les xarxes socials i també al portal web.

08 Pàgina web del projecte

www.eixarcolant.cat/pagines/distintiu-qualitat-preu-just

09 Altra informació del projecte

DATES DEL PROJECTE	PRESSUPOST APROVAT
Data d'inici (mes-any): març 2019	Pressupost total: 9.450,00 €
Data final (mes-any): setembre 2019	Finançament DARP: 5.386,50 €
Estat actual: Executat	Finançament UE: 4.063,50 €
	Finançament propi: 4.050,00 €

Amb el finançament de:

Projecte finançat a través de l'Operació 16.01.01 (Cooperació per a la innovació) a través del Programa de desenvolupament rural de Catalunya 2014-2020.

Ordre ARP/133/2017, de 21 de juny, per la qual s'aproven les bases reguladores dels ajuts a la cooperació per a la innovació a través del foment de la creació de grups operatius de l'Associació Europea per a la Innovació en matèria de productivitat i sostenibilitat agrícoles i la realització de projectes pilot innovadors per part d'aquests grups, i Resolució ARP/1282/2018, de 8 de juny, per la qual es convoquen els corresponents a 2018.

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Agricultura,
 Ramaderia, Pesca i Alimentació**

**Fons Europeu Agrícola
 de Desenvolupament Rural:**
 Europa inverteix en les zones rurals